

Shakespeare in vier

Cor Swanenberg
Nelleke de Laan

Shakespeare in vier

A bouquet of Shakespaere
'n Buske Shakespeare
'n Boeketje Shakespeare
Ein Sträupchen Shakespeare

Bundel bloemcitaten van William Shakespeare,
vertaald in het Brabants, het Nederlands en het Duits
door Cor Swanenberg,
in kleur geïllustreerd door Nelleke de Laat.

1998

Uitgeverij Van de Berg Enschede

Swanenberg, C.

Shakespeare in vier ; C. Swanenberg - Enschede : Van de Berg

ISBN 90-5512-081-2

NUGI 360

ISBN 9055120812

© Cor Swanenberg, 1998 Berlicum

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of welke andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

WOORD VOORAF

De rijkdom van grote kunstenaars lijkt soms te concurreren met die van de natuur. Hun fantasie is op haar best wanneer ze in de buurt weet te komen van de werkelijkheid, die zij nooit zou kunnen verzinnen. En waarom zou iemand bijvoorbeeld een bloem bedenken? Ze zijn er allemaal al, in alle denkbare variaties.

Wie aandachtig kijkt en luistert naar de fontein van woorden, die het werk van Shakespeare is, ziet daarin de schittering van een hele wereld in alle details. Zelfs wie, met geschoolde blik, alleen naar bloemen zoekt, schijnbaar niet meer dan franjes aan dit weefsel, vindt die in een rijke overvloed.

Dat gebeurt in deze bloemlezing, een boeketje uit de tuin van Shakespeare, gevonden en geschikt door Nelleke de Laat en Cor Swanenberg. De dichter, begaafd met een geheugen dat de fantasie evenaart, roept het detail met plastische woorden voor ogen; de schilder, begaafd met een oog waarin plaats is voor een hele wereld, laat zien wat er dan kan gebeuren.

Wie, zoals ik, niets van bloemen weet en geen geheugen heeft voor hun talloze namen en hun kleuren, neemt met verbazing kennis van het resultaat. Het plaatst hem voor een fleurige werkelijkheid die te rijk is om alle details daarvan te kunnen overzien, laat staan onthouden. Wij moeten er telkens weer met eigen ogen naar kijken om te geloven dat zij echt bestaat.

Cornelis Verhoeven

VURWOORD

Somteds lijk 't d'rop dè de rijkdom van groote kunstenaars konkurreere moet mi die van de netuur. D'r fantezie is op z'n best ès die in de buurt kan komme van de werkelekhèd, die ze noit zó kunne verzinne. En worrum zó iemes bevubbeld 'n blom bedenke? Die zen d'r allemòl al, in alle denkbare variasies.

Wie òndachtig kekt en laustert nor de fontein van woorde, die 't wèrk van Shakespeare is, zie daorin de schittering van 'n hil wirreld tot in de klènste puntjes. Zelfs wie, mi geschoolde ooge, allennig nor blomme zuukt, schenbaar nie meer ès franjes òn dees wechsel, vent die te kust en te keur.

Dè gebeurt in dees busselke, 'n buske blumkes üt d'n hof van Shakespeare, gevonde en gebonde dur Nelleke de Laot en Cor Swanenberg. D'n dichter, die 'n geheuge hi dè in de buurt kùmt van de fantezie, ruupt de klènste dinger mi rake woorde vur ooge; de schilder die oog hi vur 'n hil wirreld, lót zien wè d'r dan kan gebeure.

Wie, zoowes ik, niks van blommen afwit en al die verschillende name en klurre nie kan onthaauwe, sti van verbazing te kijke bé 't rizzeltaat. 't Zet 'm vur 'n fleurige werkelekhèd die te rijk is um alle klènnighèdjies daorvan te kunne overzien, lót staon te onthaauwe. Wij motte d'r alle kirres wir mi èige ooge nor kijke um te geleuve dè ze ècht besti.

Cornelis Verhoeven

Vertaling in het Meijerij: Cor Swanenberg

FOREWORD

The riches of great artists sometimes seems to compete with the opulence of nature. Their fantasy is at its best when it approaches the reality that it could never invent. And why should anyone think up a flower for example? They all are already there, in all conceivable variations.

He who looks and listens attentively to the fountain of words which the work of Shakespeare is, will see the splendour of all the world in each and every detail. Even those who, with a trained eye, merely look for flowers, seemingly not more than mere frill to this fabric, will meet them in abundance.

That happens in this anthology, a nosegay from Shakespeare's garden, found and neatly arranged by Nelleke de Laat and Cor Swanenberg. The poet, gifted with a memory that matches fantasy, evokes the detail in imaginative words; the painter, endowed with an eye where there is room for a whole world, shows what may happen then.

Those who, like I myself, know nothing of flowers and have no memory for their numerous names and colours, will take note of the result with amazement. It places him before a florid reality that is too rich for him or her to survey every detail of it, let alone remember. It should be looked at again and again to make the beholder believe that it really exists.

Cornelis Verhoeven

Vertaling: Cor Swanenberg

VORWORT

Der Reichtum großer Künstler scheint manchmal zu konkurrieren mit dem der Natur. Ihre Phantasie ist am besten wenn es ihr gelingt in die Nähe zu geraten der Wirklichkeit, die sie selbst niemals erdenken könnte.

Und warum sollte jemand eine Blume ersinnen? Sie sind alle schon da, in allen erdenklichen Variationen.

Wer sich aufmerksam die Fontäne der Wörter, die das Werk von Shakespeare darstellt, anschaut und zuhört, erblickt darin das Leuchten einer ganzen Welt in allen Einzelheiten. Sogar derjenige der mit geschultem Blicke, nur nach Blumen sucht, scheinbar nicht mehr als Franse an diesem Gewebe, findet diese in reichem Überfluß.

Dies geschieht in dieser Blumenlese, ein Bukettchen aus Shakespeares Garten, gefunden und geordnet von Nelleke de Laat und Cor Swanenberg. Der Dichter, begabt mit einem Gedächtnis das der Phantasie gleicht ruft das Detail mit anschaulichen Worten vor Augen; der Maler, begabt mit einem Auge in dem es Platz gibt für eine ganze Welt, zeigt was dann geschehen kann. Derjenige der wie ich nichts von Blumen weiß und kein Gedächtnis hat für ihre unzähligen Namen und Farben, nimmt mit Staunen Kenntnis von dem Ergebnis. Es stellt ihn vor eine blühende Wirklichkeit die zu reich ist um alle deren Einzelheiten übersehen zu können, geschweige denn zu behalten. Wir müssen immerfort mit eigenen Augen hinschauen damit wir glauben daß sie wirklich besteht.

Cornelis Verhoeven

Vertaling: Cor Swanenberg

So sweet a kiss the golden
sun gives not
To those fresh morning
drops upon the rose

Zó'n lèkker snuutje gif de
gaauwe zon nie
òn dees frisse mèrgedrùpkes
op de roos

Zo'n zoete kus geeft de
gouden zon niet
Aan die frisse dauwdruppels
op de roos

Solchen süßen Kuß gibt die
goldene Sonne nicht
Den frischen Tautropfen
auf der Rose

(Love's Labour's Lost)

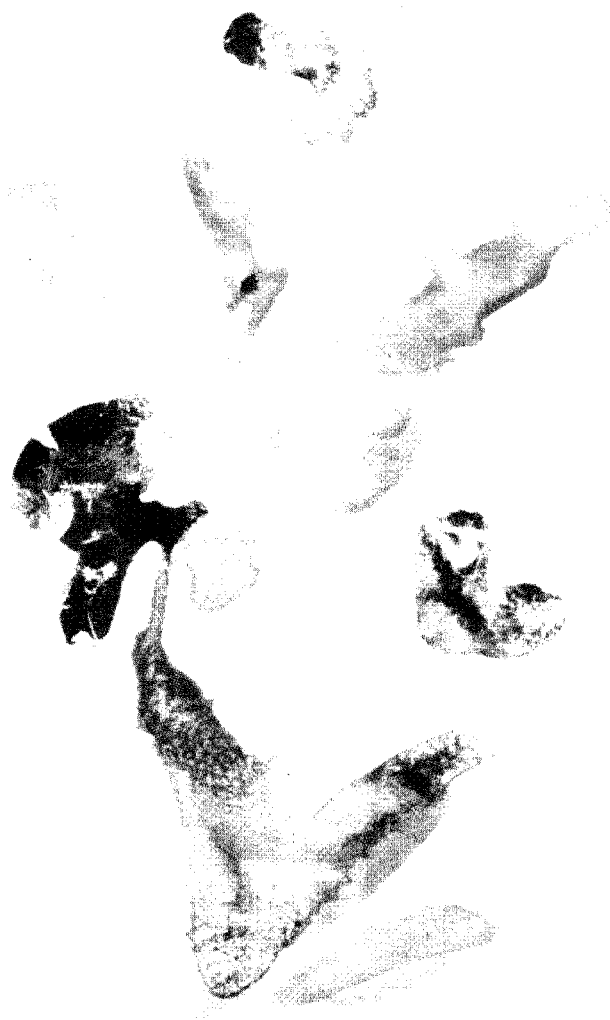
The marigold, that goes to bed wi' the sun,
And with him rises weeping.

De goudbloem, die nor bed gi mi de zon,
en d'r in traone mi opsti.

De goudbloem, die naar bed gaat met de zon,
en er in tranen mee opstaat.

Die Goldblume, die zu Bett geht mit der Sonne,
und mit ihr weinend aufgeht.

(The Winter's Tale)

...thou shalt not lack
The flower that's like thy face,
pale primrose, nor
The azured harebell,
like thy veins...

... ge zult de blom nie misse
die op oew gezicht lekt,
bleek petunneke, en ok
't himmelsblaow M'riaklùske nie
die de kleur hi van oew aojerkes...

...gij zult de bloem niet ontberen
die uw gelaat gelijkt,
bleke vroegeling, noch
het hemelsblauwe grasklokje
gelijk uw aderen getint...

...Du sollst die Blume nicht entbehren
die so ähnlich deinem Antlitz ist,
bleiche Schlüsselblume,
noch die himmelblaue Glockenblume
die deinen Adern gleicht...

(Cymbeline)

Let him that is no coward and no flatterer
But dare maintain the party of the truth,
Pluck a red rose off this thorn with me.

Lót hum die gin bangschijt is en ginne slijmerd
Mar die de kant van 't récht alt dúrft te kieze,
Mi men 'n rooi roos plukke van deze roozenbos.

Laat hem die geen lafaard is en geen vleier
Maar de partij van het recht steeds steunen durft,
Met mij een rode roos plukken van deze doornstruik.

Laß den, der kein Feigling ist und kein Schmeichler,
sondern der es wagt, die Partei der Wahrheit zu ergreifen,
eine rote Rose von diesem Dorn mit mir pflücken

(Henry VI)

When daisies pied and violets blue,
And lady-smocks all silver-white,
And cuckoo-buds of yellow hue
Do paint the meadows with delight.

Es mēijzuuntjes bont en fiooltjes blaow,
en kik forsblomme òlling zilverwit
en bötterblomme mi geel klurre
de wēije mi veul schik vol verve

Als madeliefjes bont en viooltjes blauw,
en pinksterbloemen helemaal zilverwit
en boterbloemen van gele tint
de weiden met verrukking kleuren.

Wenn Gänseblümchen bunt und Veilchen blau,
und Fleischblumen ganz silberweiß,
und Kuckuckslichten von gelber Färbung
die Wiesen mit Entzücken kolorieren.

(Love's Labour's Lost)

...I think the King is but a man, as I am;
the violet smells to him as it doth to me.

...Ik denk dè de kunning ok mar unne mins is, krèk ès ik;
't Fioltje sti vur hum nèt te rùike ès vur men.

...Ik denk dat de koning ook maar een mens is, zoals ik;
het viooltje geurt voor hem net als voor mij.

...Ich denke der König ist auch nur ein Mensch, wie ich;
das Veilchen duftet für ihn genau wie für mich.

(Henry V)

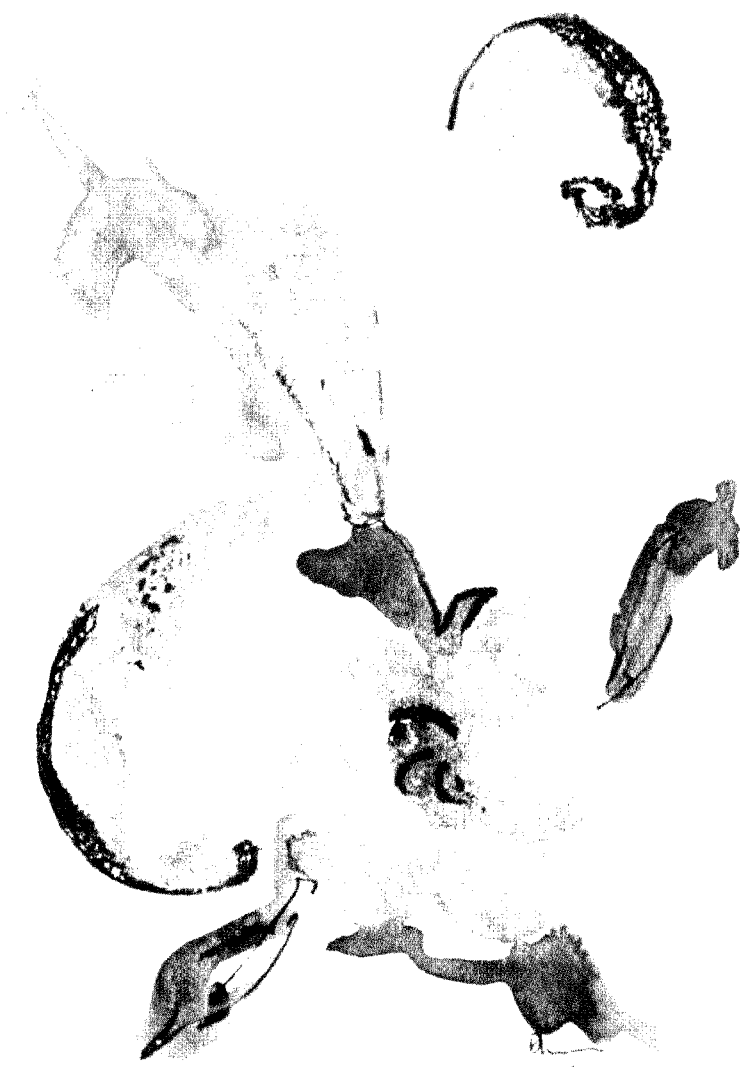
Of Nature's gifts thou
may'st with lilies boast
And with the half-blown rose.

Van de gaves van de Natuur meugde
opschùppe over lillies
en over de half ope roos.

Van de gaven der Natuur moogt gij
u beroemen op lelies
en op de half ontloken roos.

Von den Gaben der Natur darfst du
dich rùhmen der Lilien
und der halb offenen Rose.

(King John)

Where the bee sucks, there suck I,
in a cowslip's bell I lie.

Wor de bie zùigt, daor zùig ik,
in 't klùkske van 'n petunneke leeg ik.

Waar de bij zuigt, daar zuig ik,
in het klokje van een sleutelbloem lig ik neer.

Wo die Biene saugt, dà sauge ich,
in der Glocke einer Primel liege ich nieder.

(The Tempest)

...the fairest flowers o' the season
are our carnations,
and streak'd gillyvors.

...de schönste blomme van 't jaorgetij
zen ons anjers
en gestreepte snuffelkes.

...de fraaiste bloemen van het jaargetijde
zijn onze anjelieren,
en gestreepte grasanjers.

...die schönsten Blumen der Jahreszeit
sind unsere Nelken,
und gestreifte Grasblumen.

(The Winter's Tale)

To gild refined gold, to paint the lily

Verfijnd goud vergulde, um de lillie af te schildere

Verfijnd goud vergulden, om de lelie te schilderen

Verfeinertes Gold vergolden, um die Lilie zu malen

(King John)

There with fantastic garlands did she come,
Of crowsflowers, nettles, daisies.

Daor kwaam ze mi oe zó'n schón kranse
van bótterblomme, dannittels en mèijzuuntjes.

Daar kwam ze met fantastische kransen
van boterbloemen, dovenetels, madeliefjes.

Da kam sie mit fantastischen Laubgewinden
von Butterblumen, Nesseln, Gänseblümchen

(Hamlet)

Here's flowers for you;
Hot lavender, mint, savory, marjoram.

Hier zen blomme vur aow;
heete lavèndel, munt, keum, marjolein.

Hier zijn bloemen voor jou;
hete lavendel, munt, bonenkruid, marjolein.

Hier sind Blumen für dich;
scharfer Lavendel, Minze, Gartenkraut, Majoran.

(The Winter's Tale)

When daffodils begin to peer,
with heigh! the doxy, over the dale,
Why, then comes in the sweet o' the year.

Es de pòslillies tussen 't gruun beginne út te piepe,
hiep-hoi! m'n liefke, òn ginne kant van 't dal,
Jè, dan begint 't beste van 't jaor.

Als narcissen tussen het groen beginnen te gluren,
joechei! mijn schat, aan de overzijde van het dal,
Ja, dan komt de zoetste tijd van het jaar.

Wenn Osterblumen anfangen hervorzulugen
mit juchhei! mein Schatz, jenseits des Tales,
Gewiß, da kommt die süßeste Zeit des Jahres.

(The Winter's Tale)

Quite over-canopied with luscious woodbine,
with sweet musk-roses and with eglantine.

Òlling overkoepeld mi lèkkere kamperfoelie,
mi zute muskusrooze en mi hondsreuskes.

Helemaal overkoepeld met heerlijke kamperfoelie,
met zoete muskusrozen en met eglantier.

Völlig überwölbt mit herrlicher Waldwinde,
mit süßen Moschusblumen und mit Weinrosen.

(A Midsummernight's Dream)

Let him that is a true-born
gentle man
And stands upon the honour
of his birth,
if he suppose that I have
pleaded truth,
From off this brier pluck
a white rose with me.

Lót hum die út 't goei hout
gesneeje is
En die gruts gi op zonne
komaf,
Es ie mènt dè ik
vur de worrend waar
Mi men van dezen dórre
'n witte roos plukke.

Laat hem die een rechtgeearde
heer is
En die zich laat voorstaan
op zijn afkomst,
Als hij veronderstelt dat ik
de waarheid bepleitte
Met mij van deze doornstruik
een witte roos plukken.

Laß den der ein rechtschaffener
Herr ist
Und der sich viel einbildet
auf seine Geburt,
Falls er glaubt daß ich
die Wahrheit verteidige
Von diesem Dorn mit mir
eine weiße Rose pflücken.

(Henry VI Part I)

There's fennel for you
and columbine

Daor is venkel vur oe
en akelei.

Daar is venkel voor jou
en akelei.

Da gibt es Fenchel für dich
und Akelei.

(Hamlet)

Fresh tears
Stood on her cheeks as doth the honey-dew
Upon a gather'd lily almost withered.

Vèrse traone
Stonne op heur wange krèk d'n hönningdauw
op unne geplukte lillie die bekant vergaon is.

Verse tranen
Stonden op haar wangen zoals de honing-dauw
Op een geplukte schier verlepte lelie.

Frische Tränen
standen auf ihren Wangen wie der Honigtau
auf einer gepflückten Lilie die fast vergangen ist.

(Titus Andronicus)

The violets, cowslips,
and the primroses
Bear to my closet.

Breng de fiooltjes, petunnekes
en de primula's
nor m'n kamer.

Breng de viooltjes, vroegelingen,
en de primula's
naar mijn kamer.

Bringe die Veilchen, Schlüsselblumen,
und die Primeln
zu meiner Kammer.

(Cymbeline)

Cropp'd are the flower-de-luces
in your arms
Of England's coat one half is cut away.

Geplukt zen de lisse
in oew wape
Van d'n Engelse waperok is de helft weggesneje.

Geplukt zijn de zwaardleliën
in uw wapen
Engelands wapenrok is voor de helft weggesneden.

Gepflückt sind die Schwertlilien
in Ihrem Wappen.
Von Englands Waffenrock ist eine Hälfte abgetrennt.

(Henry VI)

Colofon:

Voorwoord: Cornelis Verhoeven

Tekst: William Shakespeare.

Pen-aquarellen: Nelleke de Laat

Vertalingen: Cor Swanenberg.

Met dank aan de collega's André Riether en Sjef Verhoeven.

Nelleke de Laat (1946), beeldend kunstenaar, illustreert boeken. Schildert in olieverf, acryl en aquarel.

Cor Swanenberg (1942), leraar Engels en Duits, schrijver van boeken over Brabant in het Nederlands, Brabants en Engels.

Cornelis Verhoeven (1928), schrijver, filosoof, voormalig professor wijsbegeerten te Amsterdam.